

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Sabbato post Dom. 1. Aduentus. Vt eumque hæc predicta se habeant,
mortem nihilominus non esse metuendam declarat, sed piis, quibus sit
quasi carceris custos, & auditum iis faciat ad fœlicitatem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

SABBATO.

MORTEM HAVDQVAQVAM ES-
se metuendam.

Partitio.

- I. Ignavi mortem metuunt.
- II. Mors non est metuenda.
- III. Mors nobis beneficium praestat.
- IV. Bona est & bonum.
- V. De mortis sibi gratulandum esse.

Memorare nouissima tua, & imprimis
mortem, quamque illa p[ro]p[ri]etatem affe-
rat, & in aeternum non peccabis. Ec-
cles. 7.

FIGURA.

Dan. 3.

Tres illi iuuenes Hebraei, Sidrach, Mi-
sach & Abednego, ob vnus veri Dei cul-
tum in fornacem estuantem iussu Nabucho-
donosoris in Chaldaea coniecti, cuius flamma
quadraginta nouem cubitis fornace su-
pereregreiebatur, mortem irridentes, eiusq[ue]
arma, vires ac potentiam explodentes, vultu
ad hilaritatem composito, atque animo in
omnibus tormentis constantissimo, iucun-
dissimum Deo canticum canere coeperunt:
atque instar cygnorum, qui dum mortem
praesentiunt, canere solent, quo magis bella-
triciis huius minas exsibilarent, in medijs
flammis, omnes omnino creaturas, vt sibi
morientibus applauderent, & laudum can-
ticum ac iubilum Domino velut carmen fune-
bre concinerent, inuitarunt. Cum histo-
riae huius nucleum aperio, video illa nobis
insinuati; crudelem illam Parcam, quam
mortem nominamus, nulla esse ratione me-
tuendam, nec eam remis velisque dum ir-
ruit, fugiendam, sed instar cygnorum nobis
potius cantandum, & ad horum iuuenum
imitationem, cum fores illa pulsant, nosque
coram diuino tribunali citat, gaudendum.
Neque enim illa exsemitenda est, cum om-
nium malorum finis sit, & portus per quem
ad aeternam foelicitatem aditus datur, cum

illa modicis nos bonis despoliando, vere di-
uites & beatos efficiat: captiuitatis & misera-
riae loco educat, vt ita in libertatem asserat,
inque Paradisum voluptatis ac regium nos
palatium transfuehat. Erit hoc subiectum
praesentis concionis, quam vt Spiritus San-
ctus efficaciter sua gratia promouere, ac Dei-
para, patrona nostra, iurerecessionibus apud
filium dirigere dignentur, salutationem An-
gelicam omnes in genua procumbentes re-
citemus.

Ave MARIA.

Interrogatus olim Agesilaus Lacedaem-
norum Rex, vndenam tantum honorem &
gloriam adeptus esset, respondit, mortis eam
contemptui constantiaque suae potissimum
ascribendam. An iocans id dixerit, an ve-
re ita fenserit, equidem nescio, sed hoc
certissimum est, nihil esse quod maiorem
animae Christiani hominis honorem, glo-
riam, commendationemque afferat, quam
mortis contemptum, ac nihil quod ma-
iorem infamiam vel dedecus, quam ean-
dem metuere, aut ad eiusdem recordatio-
nem percelli, si enim degeneres animos ti-
mor arguit, mortis timor id imprimis face-
re iudicandus est, & eius econtra contemp-
tus heroicae constantiae magnanimitatisque esse
indiciam.

Hinc apud Graecos lege cautum erat, vt
quicumque praeter metu mortis praelio se sub-
duxissent, triduo publice in veste muliebri
omnium risui & sannis exponerentur, vt ita
ostenderent, effaminati prorsus ac degeneris
animi esse, mortem subterfugere, eum
non nisi fragili nos vita priuet. Multo quoq[ue]
in hac re seueriores erant Romani: nam qui-
cumque apud eos terga vertisset, aut e pra-
elio fugisset, morte turpissima tanquam in-
glorius multabatur. Hinc Iulianum Imper.
refert Marcellinus decem e militibus suis mor-
te dignos iudicasse, quod in praelio cum Par-
this, praeter mortis formidine, hosti terga ver-
tissent.

Ex his gentilium institutis colligi potest,
Auditores, quantam sibi infamiam ac sup-
plicium accersant Christiani, dum iam inde a
baptismo

lib. 7. baptismo in vitæ huius militiam, vti eam Iob appellauit, ascripti, omnibus in præliis & certaminibus, quæ cum inimicis, mundo, carne & diabolo subeunda sunt, expauescunt seseque, statim ac mors vires exerit, victos fatentur. O degeneres & imbelles! *Ibi tropidauerunt timore, vbi non erat timor.*

Ipfi quin etiam veteres, apud quos sola natura: lex in vsu erat, cum omnibus in rebus, ad ingentem nostri confusionem mirabiles existerint, tum in morte contemnenda palmam tulere. Video. namque apud Romanos Licinium Dentatum, qui magnanimitate leonem, robore Herculem superauit, quadraginta quinque aduerforum vulnerum cicatrices, & ne vnus quidem auersis, gestasse, vnde colligere licebat, nunquam eum mortis metu turpi sibi fuga consuluisse. Cæsar Iulius mortem quoque contempsit, vti qui maxime, & admirabilem quandam omnibus in præliis constantiam magnanimitatemque demonstraui. Cum enim quodam tempore valida tempestate concuteretur, omnesque qui vna nauigabant, mortem velut iam iam imminentem metuerent, nauclerus quin etiam expallescere, solus ipse sibi confidens, & constans, mortemque contemnens, nauclero illis, dicens: *Quid times? Cæsarem defers. Et fortunam eius.* Cæsarem, inquam, qui fructibus imperat, in tempestatibus tranquillus est, & in morte, quam cæteri horrent, non exhorrescit. Hoc scilicet constantis, generosi ac validi animi indicium est, non vero degeneris & effeminati.

Interrogatus olim quidam, effene mallet Cræsus opibus pollens, an Socrates doctrina & sapientia apud omnes notissimus, respondit: *In vita Cræsus, sed in morte Socrates.* Id est, In vita opes & regiam potentiam habere, esse quidem volupe ac iucundum, sed non minus gloriosum & honestum, in morte Socrati similem existere, qui scilicet magna cum voluptate summaque lætitia ex hac vita migravit, nec mortis vnquam iacula exhorruit.

Erant hoc & inter Stoicorum axiomata vulgarissimum: Hominem constantem, sapientem, cordatum, ac virtute præditum, in-

star vmbonis & clypei cuiusdam impenetrabilis esse debere, vti omnes fortuna: ictus omnemque in mortis impetum non cedendo excipiat: adeo vt quicumque inter eos mortem metueret, quæ ipsos potius Philosophos timere deberet, sapiens & cordatus minime haberetur. Et est profecto euidens ignauiæ & stolidæ imbecillitatis argumentum, pallescere & expauescere in eo, quod omnibus hominibus commune sit, & a quo ipsi paruuli, lactantes, & nondum fari incipientes minime immunes existant; & hunc conflictum horrescere, quem omnes qui hæcenus vixerunt, sustinere, qui que post nos futuri sunt sustinebunt, statutum namque omnibus hominibus semel mori, & vt Poëta canit: *Calcanda semel lethi via, sine Reges sine mores erimus coloni.*

Stultum deinde est metuere, quod nulla arte aut industria potest euitari, quodque omnium actionum negotiorumque vltimum est (mors enim vltima linea rerum:) quod generalis omnium debitorum nostrorum apocha est; & quod hominibus non ex supplicio, sed ex natura ipsa, inhærescit. Quid est enim, quod mortem tantopere formidemus, cum vitæ huius stadiū ingressi sumus, vt eodem mox etiam egrediamur, & cum vita hæc non nisi mutuo nobis data sit, quæ suo tandem tempore ei a quo eam mutuati sumus, reddenda est, & creditorem ad hæc habeamus, quem fracta solutione eludere, aut fallere non possumus, & cum vita hæc nostra non nisi iter quoddam sit, & peregrinatio, in qua cum longius profecti sumus, & iam aliquot stadia confecimus, tandem quiescendum est, & ad dormiendum locus deligendus: & sane temerarium videatur, vltimum hunc discessum timere, cum non nisi per mortem in patriam nostram, ad quæ toties anhelauius, reuerti datur, his nimirum præcurrentibus, illis mox subsequentiibus, adeo vt omnes tandem sedem veniamus ad vnam.

At si mihi credere velitis, Auditores, non vltimo existimo mortem tantopere fugiendam esse, litatis at inertem eum potius & imbellem nuncupabo, qui eiusdem imperus horret, cum ipsa ferat. non nisi inane quoddam terrenamentum

sit arboribus appendi solitum, quo aues, non autem homines terreatur, ipsa quidem primo aspectu formidanda, & terribilis videretur, sed magnam deinde consolationem adfert & voluptatem, initio quidem grauis & molesta, at qui propius eam intuetur, eiusque felicitatem examinat, dulcem illam, iucundam ac lætam iudicabit: aliquam quidem molestiam parit & malum, sed maiorem utilitatem solet refundere: vitam quidem fragilem & momentaneam aufert, at æternam semperque duraturam retribuit: corpus quidem putridum & corruptibile destruit, at nouum quoddam & immortale eiusdem loco reddit: ex hoc quidem mundo, qui vere locus miseriarum est ac terra exilij, nos abripit, at in alium qui deliciis & voluptatibus redundet, nos transfert: grauis denique est aliquot horarum spatium, sed ad æterna nos gaudia translato infinitis mox cumulat deliciis & voluptatibus. Vere igitur felicem & cunctis votis exoptandam appellare te debeo mors, dum vnicam tui memoriam ad veram animæ consolationem asserendam, nosque à peccatis auocandos sufficere putauit Ecclesiasticus; ait enim: *Recordare nouissima tua, & præsertim mortem quotquot bona secum trahat, quot nobis commoda afferat, & in æternum non peccabis.* De his hodiernam conuersionem instituiam, quam in duas distribuam partes, prima ostendam mortem nulla esse ratione metuendam, & altera, eam è contra potius votis omnibus desiderandam: quod si pro dignitate præstiterimus, luculentum mihi de morte triumphum videbor retulisse.

II. Principio igitur, quotquot superioribus sæculis vixere, & quid mors esset, optime perspectum habuere, stultum putauerunt eandem perhorrescere. Vnde & magnus ille

Lib. 5. super Lucam. Mediolanensium Præsul Ambrosius: *Mors non est metuenda fortibus, est desideranda sapientibus, & miseris expetenda:* quod ipse Phi-

Socratis constantia. stendit: cum enim ei denuntiatum esset, ab Atheniensibus se morti addictum esse, infracto animo, & vultu in hilaritatem pronospondit, Athenienses si morti me adiudi-

carunt, illos natura longe prius. O generositatem nunquam auditam! o propositum vere constans & heroicum! Sed audite quid aliud.

Theramenes cum coniectus in carcerem Ciceronis iussu triginta tyrannorum venenum ut sitiens ebibisset, reliquum sic è poculo eiecit, ut id resonaret. Quo sonitu reddito, Propino, inquit, hoc poculo Critiæ, qui in eum fuerat terribissimus. Lusit vir egregius extremo spiritu cum iam præcordis conceptam mortem contineret. Et Lacedæmonius quidam, cuius ne nomen quidem proditum est, mortem quoque non minus quam superior ille contempsit, cum enim ad eam duceretur damnatus ab Ephoris, & esset vultu hilaris atque læto, dixissetque ei quidam inimicus, Contemnisne leges Lycurgi, respondit: Ego vero illi maximam gratiam habeo, quod me ea pœna multauerit, quam sine mutatione & sine versura possum dissoluere. Ecce non metuebant illi mortem, sed plures honeste occumbere, quam ærumnosam vitam trahere existimabant. Hęc quidem apud Ethnicos. Christianorum iam aliquot exempla depromam.

Marulus cum veterum Patrum in morte expugnanda constantiam describeret, quam nimirum eam, instar Davidis inermes, non secus atque ille spurium Philistæum, prostrauerunt, ita de Hilarione Abbate narrat: hic cum in latrones incidisset, qui strictis gladiis mortem illi interminarentur, in medijs periculis hilaritatem quandam insolitam demonstrauit, adeo ut nec vultum in metum, nec minas contraxerit, quin etiam percussus riserit. Quod cum scitij illi perspexissent, eumque interrogassent, num mortem exhorresceret, respondit: *Mortem non timeo, qui semper mori paratus est.* Egregia profecto constantia, cui similia exempla subnectam.

Rufinus Presbyter, S. Hieronymi æqualis, & in Historia conscribenda percelebris, scribit Macarium Alexandrinum Anachoretam mortis seraper meminisse, eiusque imperpetuum ita contemnere solitum, ut nec ipsos demones, aut quidquid mortem inferre possent, metueret. Adeo ut, cum quodam tempo-

re in

tein media solitudine à nocte oppressus esset, & in deserto aliquo sepulchro sese ad dormiendum composuisset: & diabolus statim circumcirca fremere, ingentem tumultum excitare, ossaque mortuorum inter se collidere cepisset, quo metum ei aliquem incuteret, nunquam somnum eius impedire, aut animum formidine percellere poterit.

*Deiudicium
viti Patr.*

De S. Philotomo Sacerdote è Galatia oriundo refert Palladius, tanta eum aduersus mortis impetum animi fortitudine præditum fuisse, vt lex annorum spatio non nisi in bustuatiis & cæmiteriis commoratus sit, inter mortuos scilicet assidue viuens, mortem tamen non perhorrescens.

Hæc nempe sunt generosi pectoris, & masculi animi argumenta. hæc sunt illustres animæ, & audacia quadam Christiana nobiles, nos vero Theristæ, ignobiles & pusillanimes ad primam mortis mentionem contremisimus. Saul rex initio quidem audax fuit, & Rhodomontæa quadam temeritate: at quæprimum vt defuncti vmbra & mortis imaginem conspexit, adeo percussus & consternatus fuit, vt amissis viribus, & exanimis, porrectus in terram corruerit. Regi huic omnes esse videmur persimiles, Auditores, Cæsares quidem aut Rolandi furiosi, interea dum valentes sumus & viuimus, dici volumus: sed mox vt mortis mentio incidit, animo deficiamus, & non secus atq; ad triste ali- quod infortunium subito expallefcimus. Itaque fit vt metuamus, quod reuera non sit timendum, & terreamur, in quo potius securi ac metus expertes esse deberemus.

Simile.

Solent pueri, qui iudicio adhuc careant, nec vnum altero norunt discernere, cum laruatos quosdam vident, subita terreri, at ille statim pauor euanescit, mox vt laruæ depouatur. Pueris hæc similes nos simus, nam cum oculos in mortem, quæ crucibus, tormentis, rotis, eculeis, morbis, suppliciis, velut larua quadam obducta est, cõiciamus, subito consternamur, horremus, exalbescimus: ac si deposita larua propius eandem intruemur, eius vultum penitus inspiciamus, naturamque illius examinemus, statuemus

perfecto, nihil eadem habere, quod magnopere metuendum sit.

Apostoli, vt in Marco legimus, cum Genesareth mare nauigarent, quod haud procul à Galilæa abest, tempestate agitati, Christum Dominum, qui suppetias larurus aduenerat, præ metu videre non potuerunt: *timuerunt enim, & putabant se phantasma videre: excacatum enim erat cor eorum.* Quid hoc est Deus bone: quodnam hic latet mysterium? Ecce Apostoli tremunt & tempestatem patiuntur, Christus auxiliaturus accedit, & tamen ita coniciuntur, itaque excæcati sunt, vt ipsam vitam phantasma esse arbitrentur. Sed, vt bene notauit Euangelista, tempestate iam finita pedemque in terra ponentes statim eum in littore stantem agnouerunt. Ita quoque nobiscum agitur Christiani. Sumus enim omnes velut nauæ in procelloso hoc mundi pelago nauigantes, idque toto vitæ nostræ tempore in quo variis tempestatibus quatimur, è quibus dum nos mors eripere, & procellas sistere conatur, timere incipimus, putamusque eam monstrum quoddam immane esse aut chimæram: adeo vt præ mentis cæcitate agnoscere non valeamus, quantam illa nobis vtilitatem afferre queat; donec absoluta iam vitæ huius nauigatione, & alterius mundi portum assecuti, facile perspicimus, illud ipsum quod prius mortem nuncupabamus, vitam potius appellandam esse. Quod ipsi etiam Ethnici censuerunt.

Menander enim Comicus, cum quid sit Veterum mors attentius perpenderet, eique falsam de morte crudelitatis ascititiæ laruam detraheret, eam sententiæ voluptatis ac deliciarum loco potius habendam vult, ait namque: *Quid ismeti mortem, quietis genitricem?* Salustius id ipsum soluta oratione propemodum extulit. *Mortem omnium autumnarum requiem non cruciatum esse dico. Tus. 2.* Quid autem tibi videtur M. Tulli? symbolũ tuum etiam profer. *Mors est portus malorum, perfugium arumnosa vitæ, effugium miseriarum.* Ethnicorum testimonia sufficiunt, nostros etiam testes audiamus.

Luculentiora porro epitheta ei tribuit August. ait enim, *Mors est relicto corporis, deposita sarcina grauis* E quib. verbis varii mihi nascua-

Insignes conceptus nascuntur conceptus. Dico itaque primo, mortem vere appellari posse sequentem: sequenter enim cum duos strictis inter se mucronibus cernit concurrere, eos a se inuicem diuellere conatur ut eos ad pacem deinde compellat inuicem, amicitiamque inter vtrumque conciliet. Ita quoque & mors: videns enim corpus & animam semper inter se diuelli, & vnum alterius perniciem moliri, nullamque inter vtrumque, quam diu semel agunt, pacem posse coalescere. *(Caro enim teste Apollolo concupit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem.)* eadem ad tempus a se inuicem disjungit, expectans donec ambo simul iterum coniungantur, & aeterna pariter beatitudine donentur, in qua nunquam amplius inter se contentent, sed perpetua pace fruuntur. *Vnde bene dixit Augustinus, Mors est relicto corpore.*

III. Imitatur quin etiam magnum quendam principem, qui, praeter ea qua praeditus est liberalitate, si quem a subditis graui aere alieno oppressum videat, usuram & faenus debiti eius loco dissoluit, utque suum erga illum affectum, liberalitatemque apertius adhuc demonstraret, debitum etiam principale soluendum in se suscipit, ut ita miser ille simul & a debito, & a faenore immunis existat. Non secus ipsa mors, quae vnico nos momento omnibus quibus naturae obstricti sumus debitis eximit ac liberat. Et sane quis nostrum est, qui non grauibus iam inde a vitae primordio debitis grauetur? corpus enim debemus terrae quod mutuo ab eadem sumptimus, animam vero Deo, quam ille nobis elargitus est: hoc porro debito nihil certius aut validius est. Ac propter hoc ipsam tot usurae faenoraque soluenda sunt, propter corpus namque sustinemus famem, sitim, dolores, morbos, aegritudines, & supplicia; Deum immortalem equae faenora! Propter animam autem varias anxietates, curas, sollicitudines, & ingentem inquietudinem. Equae usurae! At mors instar opulenti & munifici Principis, vnico has omnes momento dissoluit: ac praeter haec debitum etiam principale & capitale (ut vocant) aufert, quando animam suo reddit creatori, qui eandem credito dedit, corpus vero ter-

rae veteri illi foeneratrici, itaque mors inliberatem nos asserit, vitaeque melioris ac iucundioris adipiscendae spem suggerit.

Prudens quidam paterfamilias, dum aedes suas ruinam videt minari, tecto scilicet in casum prominente, fundamentis conuulsis, parietibus laborantibus, inhabitantes admonet, ut in tempore egrediantur. Illis porro egressis aedes illas solo tenus demolitur, aliasque & splendidiore & pulchriore a fundamentis, e prioribus ruderibus, exaedificat. Hoc imitatur & mors: cernens namque corpus hoc, (quod animae domicilium ac receptaculum est & cuius fundamentum sunt pedes ossa, ligna; caro caementum: venter, stomachus, cerebrum venaeque permeantes, varia vultu cubieula, os ianua, oculi, fenestra) collabescere, & in ruinam, tum senio, tum ingruentium morborum violentia, aliisque innumeris casibus vergere, animam quae tanto id ipsum tempore incoluit, egredi iubet, atque ita illud mox destruit, ut aliud multo deinde elegantius ac magnificentius, in vniuersali nempe iudicio, efformet. Hinc Paulus. *Qui reformabit corpus humilitatis nostrae, & alibi, seminatur in corruptione, surgit autem in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surgit in gloria.* Eumque secutus quam proxime Augustinus, iuxta propositum nostrum, *Mors est relicto corpore.*

Interrogatus olim Gorgias Leontinus orator, decrepitus iam & senio grauatus, num mortem a quo animo ferret, si ex hac vita euocaretur, ait, *Ex putri & afluente domuncula non inuitus discedo.* Quibus verbis nihil aliud in nuere volebat, quam vnica mortem esse, quae animam corpore, cui velut carceri inclusa tenebatur, educatam, in veram libertatem asserat, ut ex verbis illis Augustini, *Mors est relicto corpore*, etiam elici potest: quibus mox addit, *Deposito sarcina graui: ut doceat, esse nimirum illam, quae nos graui & insupportabili sarcina grauatos exonerat.* Omnes enim, quotquot hic vitam carpimus, instar iumentorum onusti incidimus, ac grauissimum humeris pondus sustinemus, tot scilicet curis premimur, tot anxietatibus, sollicitudinibus, & mifer-

& miseris conficimur, iisque in tantum molestis & grauibus, vt ferendo minime sumus, sed sub mole fatiscientes desperemus, & ad terram prolabamur: vt merito propheticum illud vsurpare possimus, *sicut onus graue graua sunt super me.* At mors nostri misera onus adimit, inque libertatem nos vindicat. Est igitur depositio sarcinae grauis.

Mors adhuc est summus omnium mundi huius tritremium dux & princeps qui nos in iisdem vincos dissoluit: nam cum captiuitatis nostrae tempus expirauit, vincula nostra & compedes illa abrupit, & liberos abire, exilioque eductos in patriam postliminio reuerti permittit. Vnde vates regius, mortem allocutus, *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* Audio quin etiam huius occasione clamantem Paulum, *Cupio dissolui esse cum Christo,* id est, vbi moraris & mors; quia vincula mea dissoluis, ad libertatem anhele.

Mors praeterea est vetus ille phylacista & custos carceris, quae mundi huius custodiam carcerem & ergastula referat, atque omnes captiuos libertate donat. Vnde idem qui supra rex, *Educ de custodia animam meam.* Quis igitur vestrum futurus est auditores, qui mortem deinceps formidaturus sit? quis eam perhorrescat, cum tantorum nobis illa bonorum causa existat? quis graue aut molestum purabit corpore egredi, quod quotidie ruinam minatur, quod adeo fragile est, cuiusque fundamenta labascunt, & quod tandem penitus in terram corruet?

Eritne graue mancipio in libertatem asseri, exuli in patriam reuerti? in terro compacto carcere caeli lumen inueneri? O igitur caecas hominum mentes, & stultitiam intolerabilem!

Ceterum stultum ac propemodum insanum est, mortem metuere, deque illius amaritudine conuerti, cum non nisi fragili, breui & fugaci illa nos vita priuet, & aditum ad aeternam patefaciat. Nam vita haec merum nihil est, ac vix quicquam videtur esse, adeo breuis ac fugax est: quam breuitatem Scriptura non satis videtur posse explicare: modo namque eam flos comparat, *Homo sicut flos, dies eius, tanquam flos agri sic efflorescit.*

Tom. 4. B. ff. Aduent.

Hinc Isaia praecipit Dominus, vt in plateis ciuitatis altum inelamaret, *Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri.* Modo vapore comparatur, vt apud Iacobum Apostolum, *Qua est enim vita nostra? vapor est ad modicum parens.* O vitam fugacem ac miseram, & comparationes scite expressas! Ecce & alias.

Dauid rex eandem fumo luculento de foco egredienti similem esse dixit: *Quia defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut gramen aruerunt; fumus, inquam, qui turgidos quosdam gyros efformet, mox in aere dissipatus euanescat, atque esse desinat.* Iob eandem vmbrae fugaci aequiparauit, ita namque Baladad Suhiten loquentem iaducit, *Hesterni quippe sumus: ignoramus quoniam sicut vmbra dies nostri super terram, item Psalmographus, Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & ego sicut fenum arui.* Quae omnia Iob velut vnum in falcem compingens, plorando ait: *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multum miseria, qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet.*

O insolitum loquendi modum! Fugit velut vmbra? demonstrare scilicet vult, vitam hanc non nisi meram fugam esse. Didicerat id a Dauide Propheta; qui vitae huius breuitatem deplorans ait, *Deus vitam meam annuntiaui tibi: vel vt septuaginta vertunt, Deus fugam meam annuntiaui tibi.* & post utrumque Iohannes Climacus, *Quid aliud vita nostra quam fuga?* Idipsum & vidit, qui plurima vidit, Seneca: ita namque ad Lucilium scribit, *Quidquid vides, fugit cum tempore.* Quod cum sanct. Augustinus secum cogitaret, vitam hanc despiciens, & quodammodo detestatus exclamat, *O vita, qua dum fugis, nihil es, dum exultas, fumus es!* Iob denique summam & paucis omnia perstringens ait, *Nihil sunt dies mei.* Quamobrem si nihil praeter merum nihil mors nobis eripiat, dum vitam eripit; quid eandem meruimus, fugimus, ac detestamur? sed est haec stultitia nostra. Quin potius eam ardentissime desideramus, & summis votis a Deo contendimus, utpote qua nihil melius aut beatius

L homi.

homini in hac vita queat euenire. Arque est hoc alterum, quod explicandum suscepimus.

IV. Dicendum est igitur, mortem, ut materiam hanc auspicemur, inter summas felicitates habendam esse, nihilque eadem felicius aut exoptatius ab homine in hac vita desiderari posse. Hinc Bæotios scribit Plutarchus, cum Apollinis Delphici oraculum Mors domini Dei. sciscitatum misissent; scire desiderantes, quid homini in hac vita felicissimum posset contingere, aliud à Deo responsum non tulisse, quam mortem omnium esse rerum beatissimam, nec ullam præter hanc felicitatem querendam: quod & paulo ante reipsa demonstrasset. Agamedes enim & Trophonius architecti præstantissimi, cum Delphicum Deo sanum construxissent, & iam ab ipso operis mercedem petissent, id scilicet quod homini in hac vita optimum esset, responsum accepere, post octiduum voti se composituros futuros. Sed septimo ambo die morte ex hac vita erepti sunt, & quidem repentina: quasi summam felicitatem adepti sint cum mortem oppetere, & quasi nihil eadem esse felicius aut beatius, nec melius quidquam à Deo peti & dari posset. De rei huius veritate vsque adeo certus non sum, scio tamen, maiorem homini in hac vita felicitate non posse accidere, quam mortem occumbere, quod ita demonstrabo.

In ipso mundi primordio Deus optimus iuxta ac sapientissimus in omnibus operibus suis, voluit Abelem iustum & innocuum virum Adami primogenitum, ante patrem & ante Cain perfidum & parricidam emori, è quo efficitur, Deum quos habet carissimos & dilectissimos, citissime ex hac miseriarum valle educere, vitæque eorum filium violentè quodammodo abrumperè. Quod & alio exemplo è regum libris de prompto manifestum reddam: scriptum est enim illo loco, Iosiam regem, Manassis nepotem, quia nimirum idola destruxerat, lucos succiderat, singulari Dei beneficio ex hac vita ante diem educum esse, ne mala instantia & miseria, quibus Iudaicus populus affligendus erat, videret.

Elapsi coram me, & ego audivi, ait Dominus.

idcirco colligam te ad patres tuos, & colligam ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum super locum istum. Non sine singulari igitur Dei gratia ac dono, hominibus mors solet contingere; ideoque eam exoptandam potius quam metucendam apparet: quod variis iam exemplis confirmabo.

Ionas Prophetes cum imminens Ninivitarum excidium & ruinam præfagiret, morti maluit, quam exterminii huius spectator superesse: idcirco Dominum rogavit, se ut hac vita tolleretur, ne miseriam & calamitatem instantem cernere cogeretur: *Tolle Domine animam meam, melior est mihi mors quam vita* Ecce & aliud.

Elias Prophetarum summus, cum per inuiam solitudinem errans impiæ Iezabelis rabiem declinaret, vitæ huius tædio affectus, mortemque velut omnium laborum mercedem postulans, dixit, *Sufficit mihi Domino, tolle animam meam, neque enim melior sum quam patres mei*, quasi diceret, Satis superque in hac miseriarum valle vixi, tædet animam meam vitæ meæ: quo enim hic diutius vivo, quo & vita mihi videtur acerbior & grauior: animam igitur meam hinc educas, pensa vitæ abrumpe, incide filium, sortem quam maiores mei subierunt libens subibo: denique da ut moriar, & celebri præteriam tristitia leto.

Pius ille & veneranda canitie Tobias, cum mortis commoda, utilitatem, delicias, & bona animo volueret, & ob immensam oculorum cæcitatem summo dolore conficeretur, singulis se momentis mori offerebat, quotidie eam quam enixissime à Domino postulabat: *Es nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere*: dicere vult: Cur non emorior Domine, quid me longiores in luce morastrahare finis, concede ut cauum illud caput ad inferos, descendat, & dimitte seruum tuum in pace. An non à tribus hisce exemplis manifestum redditur, mortem vere exoptandam, & centum etiam oblatam

etiam hec a tom bis à Deo postulanda? Iam probandum restat, eam multo vita hac meliorem & feliciorem esse.

Fuit hoc olim iudicium sapientissimi Salomonis, qui dum mortis commoda & vitæ huius delicias æqua iudicij trutina pensaret, mortem multis momentis præponderare censuit: *Laudavi magis mortuos quam viuentes.* Simile omnino fuit iudicium patris eius, cū enim Dominus eum ob delicta castigare decreuisset, Gad Prophetam ad eum destinauit, qui hac eum oratione aggressus est: *Aut septem annis ueniet tibi fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies aduersarios, & illi te persequentur, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua.* Caterum Dauid optione hac proposita, mortem & mortalitatem velut leuiorem cæteris elegit, aliisque duabus plagis auteposuit.

Solebant Thracæ immanitate barbari, licet in quibusdam rebus satis exculti, duobus illis regibus quam proxime accedendo, infantibus recens natis, lamentari & eiulare, morientibus vero aliquibus, epulari ac festum diem agere: influare hinc volebant, mortem vita potiorem esse, cum hæc miseriarum introitus sit & initium, illa vero eandem exitus & finis. Nec solum hoc Thracum de morte iudicium fuit, sed & plurimorum aliorum, qui vitam sibi eripi æquanimiter ferebant, nec morte etiam filiorum repentina consternati sunt, quorum hic aliquos recensabo.

Anaxagoras Clazomenius, cum in scholis de rerum omnium natura dissereret, & subito filij mors ei nuntiaretur (quo nuntio alij de statu mentis deicerentur, ingemiscerent, cœptamque lectionem intermitterent) modeste sese gerens, nec vultum ad tristitiam componens, ad discipulos conuersus ait: Nihil mihi inexpectatum aut nouum nuntiat: ego enim illum ex me mortali natum, sciebam esse mortalem. O egregiam doctissimi hominis sententiam, adnectam & aliam.

Princeps Atheniensium Pericles intra quadrimum duobus mirificis adolescentibus filiis spoliatus, his ipsis diebus, & vultu pristinum habitum retinente, & oratione nulla ex

parte infractiore concionatus est. Ille vero caput quoque solito more coronatum gere-re sustinuit, vt nihil ex veteri ritu propter domesticum vulnus detraheret. O virtutem vere heroicam! ô exemplum efficax ad demonstrandum, mortem vita multo esse potiorem!

Quid porro de Xenophonte Socratico Ict Xenodicensis? hic cum solenne sacrificium petageret, è duobus filiis maiorem natu, nomine Gryllum, apud Mantineam in prælio cecidisse cognouit: nec ideo institutum deorum cultum omittendum putauit, sed tantummodo coronam deponere contentus fuit. Quam ipsam percontatus quonam modo occidisset, vt audiuit fortissime pugnantem interiisse, capiti reposuit, numina quibus sacrificabar testatus, maiorem se ex virtute filij voluptatem, quam ex amissione amaritudinem sentire. Alius remouisset hostiam, abiecisset altaria, lachrymis respersa thura extinxisset: Xenophontis cor pia religione sterit immobile, & animus in consilio prudentiæ stabilis mansit, ac dolori succumbere ipsa clade quæ nuntiata erat, tristius duxit. Dicine quidquam aut cogitari potest generosius? aliquidne etiam efficacius ad demonstrandum vitam multis rationibus à morte in dignitate & emolumentis superari? Dion Syracusanus tyrannus maiorem mihi adhuc visus est constantiam ostendisse, cum enim cum suis familiariter ageret, subitumque tecti fragorem audisset, petentique quid rerum ageretur dictum esset, filium collapsum exspirasse, immobilis permansit, & lachrymas & gemitum comprimendo cœptum sermonem prosecutus est. Laudo hæc omnia, virtutem constantiæ deprædico, simulque iudico, mortem vita longe beatiorum esse, atque ideo votis omnibus exoptandam.

An non vos igitur pudebit, Christiani, has historias dum auditis? an non erubescitis, cum tantum vobis mors horrorem incutiat? Pudor profecto est, vos ita meticulosos esse, & panico quodam pauore percelli. Pudor est in amicorum vos morte tantopere affligi, sepulchra eorum lachrymis perfundere, manes

lamentis laceffere. Est hoc ingentis puſillanimitatis indicium, & animi nimium effeminati & abiecti argumētum. Hinc magnus ille Lyciorum legiſlator, referente Plutarcho, voluit eos qui mortuos plangere, deſunctorumque ſortem deplorare vellēt, habitum virilem exuere, ſtolamq; muliebrem ſumere. Oſtendere volebat, morti bellum mouere, deque eiufdem crudelitate, & acerbitate conqueri, ſceminium eſſe, & à virili & generoſo pectore penitus alienum.

Chriſtus cum viduam de ciuitate Naim, cui vnicum mors filium, fulcrum familiae, ſeneſcutis baculum, rerum praefidium, omniumq; facultatum ex aſſe haredem rapuerat, conſolaretur, pauca hæc ad eam verba habuit, *Noli flere.* Perinde ac ſi diceret, *Quid ploras mulier? Siſte lachrymas, mortem eius æquo ter animo, diuinæ voluntari ac diſpoſitioni morem gere, & deſine ingemifcere, quin imo latari potius in filij morte te oportet, cuiusque felicitatem deprædicare: iam enim mortalitatis huius vinculis ſolutus eſt, iam ab omni proſus debito immunis, omnibusque quibus vita hæc obnoxia eſt, calamitatibus ereptus.*

V. His aliisque hæcenus allatis demonſtrare conatus ſum, nõ eſſe ſancti hominis mortem metuere, quæ nimirum ingentia nobis & plurima commoda ipſamque beatitudinem afferre ſoleat: at bene ſcelerati atque impij, cui eadem æternam damnationem atque infernaliam ſupplicia cauſatur. Atq; hinc eſt, quod pij & probi motientes exultent, ſcelerati vero & improbi, cum de ea vel loqui audiunt, inſtar folij tremant & metu exalbescant. De illis namque dictum eſt: *Beati mortui qui in Domino moriuntur*, de his autem: *Mors peccatorum peſſima.* Quod iam latius declarabo. In primis in Prouerbiorum libro ſcriptum eſt: *Non exſtinguetur in nocte lucerna iuſti*; id eſt, in morte, & dic illa reſeroſa robur eius aut conſtantia non concutitur. Eandem ſibi ſælicitatem pollicetur Dauid, dicens: *Veſpere & mane & meridie narrabo opera Domini.* Mane ſcilicet, tempore pueritiæ, in meridie iuuentutis, & in veſpera ſeneſcutis: imo nec in morte iubilante, & laudem Domini enuntiare deſiſtam.

Luc. 2.

Apoc. 14.

Pſal. 33.

Prou. 31.

Pſal. 34.

Hic ſcilicet iuſtorum finis eſt, qui morientur cantando, & inſtar cygnorum moriendo cantant: *Quam mortem Dauid non niſi iucundiſſimum ſoporem appellauit: Cum deſideret dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini.*

Voluit in veteri Lege Deus, vt bis de die ſummus Sacerdos templum ingrederetur, mane nimirum & veſperi; mane quidem ad lampades accendendas, & incenſum Deo adolendum; veſperi vero, vt eaſdem lampades collocaret, ac tunc thymiama coram Domino ſempiternum accenderet. Adeo vt incenſum quo mane adolebatur, vſq; ad veſperam viueret; thymiama vero, qd veſperi renouabat, eſſet perpetuum. Hic ad oculum reſentatam vides vitam iuſti: hunc enim à primo vitæ initio lampadem charitatis in anima oportet accendere, & thymiama deuotioni incendere, quod ad mortis vſq; veſperam duraturum ſit, & deinde in omnem æternitatem viuat. Et ſane mors ſanctis & pijs hominibus non niſi ignis ardor, thūs, deuotio eſt, impijs vero lachrymas, ſuſpiria, dolorem, angorem & calamitatem generat.

Iuſtos & impios ſimiles eſſe dico duobus ſimiliter æquor nauigantibus & tempeſtate iactatis, quorum primus finita nauigatione, nauique egrediens in patriam appetat, & inter amicos venit; per quem deſignari puto iuſtos: alter vero in alienum & inhoſpitum ſolum iactatur, in quo à piratis exſpolicetur, & in carcerem perpetuum compingatur; per quem impiorum figurantur fata: de prioribus dictum eſt à Dauid: *Inebriabuntur ab vbertate domus ſuæ, torrente voluptatis ſuæ potabunt eos;* de poſterioribus vero: *Famem patientur & canes, mors deſeruet eos.* Ecce & aliam ſimilitudinem. Similes iidem etiam ſunt duobus captiuis, quorum vnus non niſi propter actionem quandam ciuilem carceri traditus eſt, atque ideo in libera cuſtodia, nullis compedibus aut ferro gravatus, per omnia carceris loca ſecurus obambulat, alter vero criminis alicuius capitalis accuſatus eſt, qui propterea manibus & pedibus vincitus eſt, & tandem ad mortem condemnabitur. Ille à ſingulis carcerem ingreſſentibus ſeximèdum, & in libertatem aſſerendum putat.

Pſal. 118.

Pſal. 147.

Mors eſt.

Boni & impij ex quo & ſimilibus compa- ratur.

Pſal. 38.

Pſal. 18.

Pſal. 118.

Pſal. 118.

Pſal. 118.

car: hic vero è contra quamprimum vt portar carceris referari audit, tremir & pauet, in omnibus enim intrantibus carnificem metuit, à quo ad crucem & patibulum rapiatur. Idem omnino deiustis atque impiis dicendum est, ambo namque corporis huius ergastulo inclusi detinentur: illi quidem propter sola debita, atque ideo velut in libera custodia sunt; hi autem ob delicta quadam enormia & capitalia, ideoque compedibus vincti sunt. De quibus dictum est: *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Illi dum strepitum aliquem per carcerem audiunt, id est, cum infirmitatem aliquam aut ægritudinem sentiunt; exultant & plaudunt credentes iam se carcere educendos, & veram libertati restituendos. Audite vt Rex quidam vinctus ad libertatem adpiret, & dissolui cupiat, *Educ de custodia animam meam.* Hi autem, cum vel minimum moriendi delictum adest, cum de morte duntaxat quendam loquentem audiunt; metuunt, curi, & carnificem illam crudelem adesse putant, quæ eos carcere eductos ante iudicem sistat, & condemnatos æternis suppliciis ad dicat.

Psal. 118.

Psal. 141.

Mors carceris.

Boni & impij cygnos & Sirenes comparantur.

Tradunt Physici, cygnos, aues illas pulcherrimas, mori suavissimum carmen modulando; Sirenes autem marina illa monstra, non nisi eiulando & plorando. Cum huius rei rationem redderet in Problematibus Aristoteles, id propter sanguinis in vtrisque diuersitatem ait prouenire: amborum enim sanguis multum inter se discrepat, qui tempore mortis ad cor se recipit, vt id ipsum velut præcipuum vitæ fontem tueatur, & periculum ab eodem propulset. Et, quia sanguis cygneus humor quidam liquidus est, purus & aduersus mentis impetus sese defendens, ideo cum ad cor se recipit, efficit, vt animal in morte harmoniam edat suavissimam: at quoniam Sirenum sanguis grauis est, ignobilis, & virulentus, ideo dum eodem se recepit, tristitiam luctum & lachrymas causatur. Idem & nos de bonis & improbis dicamus: instar cygnorum enim sunt iusti, qui non nisi iubilando canendoque hinc discedunt: quia tum purus ille virtutum, meritorum, piorumque o-

perum sanguis ad cor se recipiens, & ob oculos versans, lætitiæ quandam singularem & gaudium causatur, magnaque illos morientes consolatione perfundit: improbi vero instar Sirenum mille cum anxietatibus & doloribus expirant, impura enim illa & crassa peccatorum sanies, prauorumque operum rabies cum in mentem redit, eis dolorem non mediocrem & tristitiam extremam solet afferre. Hinc porro fit, eos morrem metuere, & lamentando, gemendo, suspirandoque ex hac vita discedere. Vnde bene mihi dixisse de his visus est Psalmographus: *Mors peccatorum pessima.*

Psal. 33.

Quamobrem sumite animos Christiani, hæc semper animo voluite, menti semper mortis memoriam insculptam habete, secus de ea loqui nolite, nec animo erga eam hostili vos gerite, at eius fœlicitatem, bona, & emolumenta quæ e contra parere consuevit, considerate. Videte, obsecro, præcipientibus nimirum gentilibus atque ethnicis, quantarum illa nobis vtilitatum causa existat & occasio: dispicite, quantum illa proficit, è quot quantisque illa nos educat miseriis, quæ beneficia in nos conferat: atque ita fiet, vt eam nunquam formidaturi sitis, aut hostili in eam animo futuri. Deinde solam hanc cogitationem sufficere puto, quo eius nobis amor & desiderium indatur, & quo omnes effrenes vitiorum motus compescamus. Toties hoc iam, me præeunte, dixit Sapiens: *Recordare nouissima, & in æternum non peccabis.* Recordamini, inquam, & præsertim mortem, ad quod vos hodierna die postremum inuito, & etiam atque etiam vt faciatis rogo. Cogitate inprimis quid ipsa mors sit, deinde vnde in hunc mundum venerit, mox quam certo illa nobis impendat, quamque incerta tamen eiusdem hora sit, adhuc quid in ea vt plurimum soleat euenire; postremo quanta piis bona, impiis vero damna soleat accedere. Quod si feceritis, & abunde vt par est, feceritis, promitto ac spondeo, in æternum vos non peccaturos, sed post vitam cum virtute tractam instar cygnorum, morte suavissime cantaturos.

Ad hoc porro gratiam nobis elargire, o summe Deus, quam vnice à te petimus, & obnixè contendimus, ne cum semel perfecte cognouerimus quid ipsa mors sit, amplius nos illa percellat, at vt totos nos eidem offeramus. Sed imitemur potius sanctos illos viros, qui eandem vitæ huic fragili ac fugaci anteposuerunt: & quoniam bonum ex seipso desiderabile & amabile est, eam nos velut summum bonum, quo nullam scilicet maius homini potest contingere, desideremus. Atque ideo gratiam nobis concede Pater, vt de illa nonnisi quam optime semper loquamur, eamque, quam nulla nisi ratione velut inimicam habemus, instar fidelissimæ & carissimæ amicæ diligamus: agit enim illa nobiscum, non secus ac fidelis amicus cum amico: ille namque dum videt amicum integras noctes ludendo infumere, & in lusu esse infelicissimum, lumen exstinguit, vt ita & ludentis impetum sistat, & eius saluti ac rebus consulat. Non secus & mors: illa enim, dum nos lasciuientes videt, ac noctes & dies in mundi huius vanitatibus conlectandis, velut in ludo quodam, infumens, quamdiu nimirum vitæ huius lumen lucet, & ipsi ab eodem auelli nequeamus, ita vt & tempus pretiosissimum, & animam vna cum corpore perditum eamus; vitæ nostræ lumen exstinguit, mortis tenebras immittit, quo ita & à ludo auocet, & effrenem petulantiam cursum sistat. O amica sincerissima! hoc scilicet est veræ amicitie signum, & genuini amoris argumentum. Tu vero præsta Domine, vt hanc eius naturam agnoscamus, agnoscentes ab ea non abhorreamus, non abhorrentes cygnorum more læti & hilares hinc discedamus: quo ita ex hac vitæ huius felicitas & æterna beatitudo inuenitur: qua potiri nos faciat Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus. AMEN.

Extremi iudicii memoriam semper habendam esse.

Partitio.

- I. Memoria iudicij semper fuit inculcata.
- II. Per se perquam est necessaria.
- III. Mundus huic memoria velutatur.
- IV. Memorare iudicium est perutile.

Memorare nouissima tua, & maxime extremi diem iudicij, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

SVMMVS ille Legislator Deus, cū legis suæ Exod. 17. stabulas tradere, populoque Iudaico eandem promulgare constituisset, voluit Moysen in montem Sinai ascendere, quo facto, mox boare cōpere tonitrua, emicare fulgura, nubes agglomerari & condensari, ac buccinarum clangor circumquaque perstreperet; idque tanto fragore ac vehementia, vt qui in castris ad montis radicem essent, tremere, pauerent, ac tantum non exanimarentur. Quis hæc audiens non obstupefcat, Deum, priusquam legem ferret, fulgura & tonitrua emisisse? sed desinite mirari. Nouerat enim inspector ille cordium Deus innatam populi huius contumaciam, & nimiam ad præuaricandum propensionem: quo eos igitur perterrefaceret, seque metuendum redderet, legisque simul obseruantiam edoceret; ignes, clangores, terrores præmisit, intentans nimirum supplicia antequam offendissent, & vna cum transgressione legis, pœnas transgressoribus subeundas proponens. O mysterium & figuram! Bene quidem hæc: sed hinc etiam discere possumus, eūdem ipsum Deū, postquam suam nobis legem, non quidem per alium, sed per seipsum attulit; cum sciat, quam natura ad malum legisque suę violationem propensissimus; sæpenuero nobis de
terribi-